

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
6 juli 2020
Kenmerk
COS/U202000545/
Lbr. 20/049
Telefoon
06 3592320
Bijlage(n)
-

Onderwerp
stand van zaken Omgevingswet- juli 2020

Samenvatting

De minister heeft op 20 mei de Tweede en Eerste Kamer geïnformeerd over de nieuwe datum inwerkingtreding van de Omgevingswet: 1 januari 2022. De VNG staat volledig achter deze datum zoals te lezen is in de gezamenlijke verklaring van Rijk en koepels.

Deze brief beschrijft hoe deze datum tot stand is gekomen en wat de gevolgen van de nieuwe datum zijn voor gemeenten. In de bijlage bij deze brief beschrijven wij de stand van zaken van het wetgevingsproces, het DSO en de voortgang van de implementatie. Ook geven wij u een overzicht van de ondersteuning vanuit de VNG in de komende periode.

U wordt in deze bijlage bijgepraat over:

1. Implementatieondersteuning
2. De (verander)opgave
3. Wetgevingsproces
4. Kerninstrumenten
5. Dienstverlening, vergunningen en processen
6. Toepasbare regels
7. Digitaal Stelsel Omgevingswet
8. Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

Aan de leden

Datum

6 juli 2020

Kenmerk

COS/U202000545/

Lbr. 20/049

Telefoonnummer

06 3592320

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Stand van zaken Omgevingswet- juli 2020

Geacht college en gemeenteraad,

De minister heeft op 20 mei jl. de Tweede en Eerste Kamer geïnformeerd over de nieuwe datum inwerkingtreding van de Omgevingswet: 1 januari 2022. De VNG vindt inwerkingtreding op deze datum wenselijk en realistisch. Wenselijk, omdat we met de Omgevingswet grote maatschappelijke opgaven voortvarender kunnen oppakken en we de wet zo snel mogelijk in werking willen laten treden. Realistisch, omdat er extra tijd nodig is om alle onderdelen van het nieuwe stelsel af te ronden en ermee te leren werken voordat de wet in werking kan treden. 1 januari 2022 is de eerstvolgende mogelijke datum. Alle bestuurlijke partners onderschrijven dit, zoals te lezen is in de [gezamenlijke verklaring](#) van Rijk en koepels.

Deze brief beschrijft hoe deze datum tot stand is gekomen en wat de gevolgen van de nieuwe datum zijn voor gemeenten. In de bijlage bij deze brief beschrijven wij de stand van zaken van het wetgevingsproces, het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) en de voortgang van de implementatie. Ook geven wij u een overzicht van de ondersteuning vanuit de VNG in de komende periode.

Aanleiding uitstel inwerkingtreding Omgevingswet

Op 1 april jl. heeft de minister aan beide Kamers laten weten dat ze op zoek ging naar een [nieuwe datum voor inwerkingtreding van de Omgevingswet](#). De vertraging in de oplevering van de landelijke voorzieningen van het DSO in combinatie met een stevige implementatieopgave en de maatregelen rond het coronavirus hadden een te grote impact op alle partijen om de wet op 1 januari 2021 in werking te kunnen laten gaan.

Proces totstandkoming nieuwe datum

Begin maart heeft de VNG in overleg met de bestuurlijke partners (IPO, Unie van Waterschappen en Rijk) een aantal criteria benoemd die leidend zijn voor de inwerkingtreding van de wet. Het uitgangspunt is een werkend stelsel waarbij:

- de nieuwe wet- en regelgeving stabiel is en ontsloten is via het DSO;
- de drie DSO-ketens in hun geheel en in samenhang werken, zowel landelijk als lokaal;
- gemeenten voldoende tijd hebben gehad om met het nieuwe stelsel te leren werken.

Deze criteria zijn in maart en april in intensieve samenwerking met gemeenten nader geoperationaliseerd om een goed beeld te krijgen van de activiteiten die gemeenten nog moeten verrichten tot inwerkingtreding. Ook zijn daarbij de afhankelijkheden in beeld gebracht van de oplevering van landelijke voorzieningen, zowel juridisch-inhoudelijk (zoals annotaties in wet- en regelgeving, toepasbare regels, oefencasussen) als technisch (zoals de standaard voor het omgevingsplan, functionaliteit om het omgevingsplan te muteren en synchroniseren, oefenomgeving). Dit heeft geresulteerd in een tijdlijn met mijlpalen tot inwerkingtreding, waaruit bleek dat 1 januari 2022 de eerstvolgende realistische invoeringsdatum is. Deze tijdlijn is via VNG Fora aan de programmamanagers Omgevingswet van alle gemeenten voorgelegd.

Op 23 april jl. hebben de VNG Commissie Ruimte, Wonen en Milieu en het VNG Bestuur onderhandelingsruimte gegeven aan portefeuillehouders Boudewijn Revis en Liesbeth Grijsen om namens de VNG in gesprek te gaan met de minister en de andere bestuurlijke partners over de nieuwe datum inwerkingtreding. Het uitgangspunt hierbij was om het uitstel zo kort mogelijk te houden, maar wel een realistische datum te kiezen waarop aan de gestelde criteria kan zijn voldaan. Met 1 januari 2022 als bekend resultaat.

Reacties op de nieuwe datum

Na bekendwording van de nieuwe datum heeft de VNG van een groot aantal gemeenten reacties ontvangen. Veel gemeenten geven aan de datum van 1 januari 2022 goed gekozen te vinden. Er is ook een aantal gemeenten dat aangeeft minder lang uitstel nodig te hebben. Zij verwachten eerder klaar te zijn met de implementatie en vinden het jammer dat ze tot 1 januari 2022 moeten wachten. Ook zijn er gemeenten die zich afvragen of zij tot 1 januari 2022 de energie kunnen vasthouden voor de implementatie Omgevingswet.

Wij begrijpen deze reacties. Ook deze zorgen en overwegingen hebben een rol gespeeld in het besluitvormingsproces over de nieuwe datum. Er is gekozen voor een jaar uitstel omdat uiteindelijk *alle* gemeenten met het nieuwe stelsel moeten kunnen werken. We verwachten een jaar nodig te hebben om alle gemeenten aan te sluiten op het DSO en ook alle lokale software en werkprocessen goed in te regelen. Daarnaast is het van belang om goed te oefenen met het nieuwe stelsel zodat alle betrokken medewerkers na inwerkingtreding ermee kunnen werken. Aangezien dit voor 355 gemeenten moet gebeuren, is er voldoende doorlooptijd nodig. Tot inwerkingtreding van de Omgevingswet kan via de Crisis en herstelwet (Chw) al in de geest van de Omgevingswet worden gewerkt.

Benutten van de extra tijd

De nieuwe datum biedt een extra jaar tijd tot inwerkingtreding, maar is hard nodig om alle benodigde implementatieactiviteiten te verrichten. Er is in die zin dus geen sprake van “extra tijd” en er is zeker geen tijd om de Omgevingswet te posterioriteren. Wij roepen u op om de nodige bestuurlijke aandacht en ambtelijke capaciteit aan de invoering van de Omgevingswet te blijven besteden.

De extra doorlooptijd tot aan inwerkingtreding is nodig en kan benut worden om bij de implementatie weer meer de focus te leggen op de bedoeling van de wet: integraal werken, opgavegericht en in samenwerking met bestuurlijke partners, ketenpartners, initiatiefnemers en belanghebbenden. Dat gebeurt niet vanzelf, daar is bestuurlijke aandacht en sturing voor nodig.

Gevolgen van de nieuwe datum

Het uitstel van een jaar heeft gevolgen voor gemeenten. Deze gevolgen hebben betrekking op:

- De wettelijke termijnen van overgangsrecht voor de omgevingsvisie en het omgevingsplan.
- De wettelijke termijnen voor evaluatie van de Omgevingswet.
- De termijnen die in wet- en regelgeving zijn vastgelegd voor inwerkingtreding van onderdelen van het stelsel (zoals de nieuwe systematiek voor geluidemissie – de BGE – in het Aanvullingsbesluit geluid).
- De instandhouding van huidige voorzieningen zoals OLO en ruimtelijkeplannen.nl.
- Aanpalende wetgeving zoals de Chw en de Wkb (Wet kwaliteitsborging voor het bouwen).
- Financiële gevolgen van uitstel, zoals transitiekosten van een extra jaar implementatie en beheerkosten.
- De afgesproken termijnen voor de evaluatie van de afspraken in het Bestuursakkoord en het Financieel akkoord over de financiële uitgangspunten van de Omgevingswet.

Deze zomer worden al deze gevolgen in kaart gebracht in een interbestuurlijk proces. Daarin wordt bepaald welke gevolgen aanleiding geven tot aanpassing van de wettelijke termijnen en de gemaakte bestuurlijke afspraken. In het vroege najaar wordt hierover in bestuurlijk overleg een besluit genomen. De VNG is actief betrokken bij dit proces en wij zijn intensief in overleg met gemeenten over deze gevolgen. In het najaar zullen wij u hierover informeren.

Financiële situatie

Er bestaan grote zorgen, ook bij de VNG, over de financiële situatie van gemeenten. De VNG heeft in een [position paper](#) onderbouwd dat de financiële positie van gemeenten onhoudbaar wordt. Het gaat nu met name over de tekorten op het sociaal domein, de gevolgen van de coronacrisis en de herijking van het Gemeentefonds. Gemeenten vrezen dat daar financiële problemen op het fysieke domein bij komen, mede als gevolg van de Omgevingswet en de Wkb.

Wij nemen deze zorgen zeer serieus. Vanuit het programma Omgevingswet werken wij heel intensief samen met gemeenten om de financiële effecten van de Omgevingswet en de Wkb in kaart te brengen. Dat geldt zowel voor de invoeringskosten als voor de structurele kosten en baten. In de bijlage bij deze brief zetten wij uiteen hoe dit onderzoeks- en monitoringsproces eruit ziet en op welke momenten wij hierover in gesprek gaan met het Rijk en de andere bestuurlijke partners.

Roadmap tot inwerkingtreding

De nieuwe datum vraagt om een nieuwe planning tot inwerkingtreding. De VNG heeft daarvoor een aantal hulpmiddelen beschikbaar: het [minimumlijstje](#) geeft u inzicht in wat u als gemeente minimaal moet doen voor 1 januari 2022 en de [roadmap](#) geeft u een overzicht van de activiteiten die u daarvoor moet ondernemen. De roadmap wordt momenteel bijgewerkt tot de nieuwe datum inwerkingtreding. Zodra deze gereed is, zullen wij die publiceren via de website van de VNG.

Ook is er een interbestuurlijke roadmap in de maak, waarop de processen van wetgeving, DSO en implementatie bij overheden met elkaar in verband worden gebracht. Deze roadmap wordt naar verwachting na de zomer vastgesteld en zullen wij zo snel mogelijk publiceren.

Ter afsluiting

In de bijlage bij deze brief leest u een uitgebreide update van de belangrijkste zaken die op dit moment spelen rondom de Omgevingswet. In dit kader is ook de halfjaarlijkse [voortgangsbrief](#) van de minister aan de Kamers interessant om te lezen. Wij adviseren u deze brief en bijlage door te sturen in uw organisatie.

Met vragen en opmerkingen kunt u terecht bij Annemieke van Brunschot. Zij is per 1 juli 2020 formeel als programmamanager Omgevingswet bij de VNG aangesteld, nadat zij deze functie sinds september vorig jaar ad interim heeft vervuld. Zij is bereikbaar via omgevingswet@vng.nl.

Wij wensen u veel energie bij het vervolg van de invoering van de Omgevingswet.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr L.K. Geluk
Algemeen directeur

Bijlage ledenbrief Omgevingswet

Deze bijlage geeft u de laatste stand van zaken rondom de Omgevingswet en is het vervolg op de eerdere brieven, waarvan wij u de laatste in [december 2019](#) hebben gestuurd. U wordt in deze bijlage bijgepraat over:

1. Implementatieondersteuning
2. De (verander)opgave
3. Wetgevingsproces
4. Kerninstrumenten
5. Dienstverlening, vergunningen en processen
6. Toepasbare regels
7. Digitaal Stelsel Omgevingswet
8. Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

1. Implementatieondersteuning

Sinds het najaar van 2015 ondersteunt de VNG gemeenten bij de implementatie van de Omgevingswet. Onze implementatiestrategie richt zich op de bestaande regionale samenwerkingsverbanden tussen gemeenten en ketenpartners.

Ondersteuning in de regio

Dit jaar is een gezamenlijk team van twaalf [Regionale Implementatiecoaches Omgevingswet](#) (RIO's) in het land actief. RIO's opereren vanuit bestaande structuren en al naar gelang de behoefte in de regio. Ze helpen gemeenten en hun ketenpartners bij hun vragen en dilemma's. In het eerste kwartaal van dit jaar lag de focus op kennismaking en het inventariseren van de ondersteuningsbehoefte in de regio. Vanaf het tweede kwartaal is de focus verschoven naar daadwerkelijke ondersteuning. RIO's organiseren bijvoorbeeld (online) bijeenkomsten waarin gemeenten kennis opdoen of met elkaar aan de slag gaan. Voorbeelden hiervan zijn bijeenkomsten over het aansluiten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet, het maken van een omgevingsplan of het inrichten van een omgevingstafel. RIO's worden hierbij ondersteund door experts van VNG en het programma Aan de slag.

Het overzicht '[Minimale acties Omgevingswet](#)' is daarbij de leidraad. Wilt u contact met uw RIO, stuur dan een email naar omgevingswet@vng.nl.

Minimumeisen

Het overzicht 'Minimale acties Omgevingswet' geeft aan welke voorbereidingen gemeenten minimaal moeten hebben getroffen vóór 1 januari 2022 om te kunnen starten met werken volgens de Omgevingswet. Het is een uitwerking van de vijf interbestuurlijke minimumeisen van het programma Aan de slag. De minimumeisen helpen bij het maken van een eigen roadmap of planning. In de komende tijd worden aan de minimumlijst producten en diensten van de VNG, goede voorbeelden van gemeenten en praktijkproeven toegevoegd.

Overzicht van producten en diensten

De afgelopen jaren heeft de VNG een groot aantal nuttige producten en diensten opgeleverd voor gemeenten. Deze helpen de verschillende disciplines, van raadsleden tot juristen en ICT'ers, bij het invoeren van de Omgevingswet. De producten en diensten zijn gebundeld in een online

[producten- en dienstencatalogus \(PDC\)](#). Begin juli wordt deze PDC vernieuwd. U kunt dan via diverse handige zoekfilters producten en diensten zoeken die u kunnen helpen bij de invoering van de Omgevingswet.

2. De (verander)opgave

Bestuurlijke awareness

Het invoeren van een nieuw wettelijk en digitaal stelsel voor het omgevingsrecht klinkt technisch, maar is niet beleidsneutraal. Het vraagt om bestuurlijke ambities en strategische keuzes die richtinggevend zijn voor de uitwerking in regels en systemen. In de komende periode legt de VNG meer focus op het vergroten van de betrokkenheid van bestuurders bij de Omgevingswet. De Omgevingswet is immers een belangrijk vehikel om grote maatschappelijke opgaven te kunnen realiseren.

Financiën

Leges en de Omgevingswet

De VNG heeft een [notitie](#) geschreven als gespreksleidraad over de legesheffing bij inwerkingtreding van de Omgevingswet. De stelselwijziging Omgevingswet, samen met de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb), gaan gevolgen hebben voor de legesheffing. Deze gevolgen zijn afhankelijk van de lokale ambities, beleidsinvulling en inrichtingskeuzes bij gemeenten en hun uitvoeringsdiensten. Daar is geen standaardoplossing of handleiding voor. De gespreksleidraad helpt gemeenten om hierover na te denken, voor zichzelf maar ook in samenwerking met ketenpartners. De leidraad doet suggesties voor de te bespreken onderwerpen. Op basis van de eigen keuzes kan elke gemeente de gevolgen in kaart brengen van de stelselwijziging voor de legesheffing. Daarnaast organiseert de VNG samen met gemeenten een expertgroep leges, waarin gezamenlijk ondersteunende producten worden ontwikkeld.

Werkwijze structurele effecten

Het doel van de Werkwijze structurele effecten Omgevingswet is om gemeenten inzicht te geven in de financiële effecten van de stelselwijziging op lange termijn. De werkwijze biedt ondersteuning bij de strategische besluiten over keuzes die voorliggen bij de Omgevingswet. Begin 2020 is de werkwijze structurele effecten in het kader van een pilot bij 20 gemeenten succesvol gebruikt. De werkwijze wordt nu beschikbaar gesteld in samenwerking met een aantal financiële adviesbureaus. Zij volgen daarbij het instrumentarium dat door de VNG is ontwikkeld. Het team van de VNG houdt de regie op de werkwijze en de uitrol ervan, organiseert een terugkomdag, expertsessies en deelt kennis via het VNG Forum. Gemeenten die interesse hebben in het model, kunnen contact opnemen via omgevingswet@vng.nl, dan brengen wij u in contact met deze leveranciers.

Financieel Dialoogmodel

Het Financieel dialoogmodel wordt in 2020 niet opnieuw geactualiseerd, omdat de urgentie verschuift van inzicht in de invoeringskosten naar inzicht in de structurele effecten van de wet. Het model blijft wel beschikbaar voor gemeenten om in te vullen en terug te sturen. De informatie wordt anoniem verwerkt en gebruikt bij het maken van een werkelijk beeld van de invoeringskosten van de wet. Het is van groot belang om dit beeld zo volledig en actueel mogelijk te maken.

Financiële gevolgen uitstel wet

Er bestaan grote zorgen, ook bij de VNG, over de financiële situatie van gemeenten. Het gaat dan met name over de tekorten op het sociaal domein, de gevolgen van de coronacrisis en de herijking van het Gemeentefonds. Gemeenten vrezen dat daar financiële problemen op het fysieke domein bij komen, mede als gevolg van de Omgevingswet en de Wkb.

De financiële uitgangspunten van de Omgevingswet zijn vastgelegd in procesafspraken in het Financieel Akkoord, het Bestuursakkoord en de Beheerovereenkomst. Tijdens de ALV in 2016 en de BALV in 2018 is hiermee ingestemd door een grote meerderheid van gemeenten. Op dit moment worden de eerder gemaakte afspraken over de verdeling van de kosten en baten opgevolgd. Deze afspraken worden 1 jaar en 5 jaar na inwerkingtreding geëvalueerd.

In het Bestuursakkoord is opgenomen dat de individuele overheidsorganisaties de eigen transitiekosten dragen en het Rijk de centrale kosten van de ontwikkeling van de landelijke voorzieningen. De verwachte structurele besparingen komen ten gunste van de individuele overheidsorganisaties. De voorlopige inzichten over de verwachte baten lijken op landelijk niveau positief, maar op lokaal niveau wijken de inzichten hiervan af. Op dit moment worden er onderzoeken gedaan naar de structurele baten en kosten; in het najaar van 2020 wordt de volgende tussenstap (Integraal Financieel Beeld) afgerond. Op dit moment lijkt het niet verstandig om de afspraken in het Bestuursakkoord en Financieel Akkoord ter discussie te stellen; dat komt de stabiliteit van de stelselwijziging niet ten goede en is niet in het voordeel van gemeenten.

De discussie over de transitiekosten van de Omgevingswet wordt met het uitstel van de wet wel meer opportuun. Het uitstel van de wet heeft voor gemeenten financiële gevolgen. De verwachte (maatschappelijke) baten van het werken met de Omgevingswet worden na inwerkingtreding gerealiseerd. Door het uitstel komen deze baten een jaar later. Daarnaast moeten gemeenten een jaar langer investeren in de voorbereiding op de Omgevingswet. De transitiekosten zijn nu al hoger dan verwacht en nemen door het uitstel verder toe. Wij krijgen hierover stevige signalen uit het gemeentelijk veld en wij die zeer serieus. Meer informatie hierover vindt u op de [website](#) van de VNG.

Monitor Omgevingswet

Halfjaarlijkse monitor voorjaar 2020

In het voorjaar van 2020 heeft de halfjaarlijkse uitvraag voor de [monitor Omgevingswet](#) onder alle overheden plaatsgevonden. Ondanks dat de uitvraag in een roerige periode plaatsvond, met de start van de coronapandemie en de aankondiging van het uitstel van de wet, is de respons onder gemeenten met 95% zeer hoog. De hoge respons leidt tot een bijna volledig beeld van de stand van zaken van de implementatie van de Omgevingswet bij gemeenten. De respons geeft tevens aan dat het bewustzijn bij gemeenten op dit moment op dit thema zeer groot is; dat merkt de VNG ook in de dagelijkse praktijk.

Alle gemeenten aan de slag

De monitor is onderverdeeld in een aantal categorieën die aansluiten bij de vijf interbestuurlijke minimeisen om te kunnen starten met de Omgevingswet. Voor gemeenten zijn de categorieën over het omgevingsplan en over de vergunningverlening het meest van belang. In elke categorie worden ook vragen gesteld over het aansluiten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). De uitkomsten geven

aan dat gemeenten in steeds grotere mate bezig zijn met de verschillende minimeisen. Er zijn op dit moment geen gemeenten die nog niet bezig zijn met die minimeisen.

Zorgen over aansluiten op DSO

De aanpassingen die gemeenten moeten maken rondom het vergunningsproces zijn veelal in een gevorderd stadium. Op andere onderdelen moeten nog stappen worden gezet, vooral daar waar gemeenten afhankelijk zijn van een volledig werkend stelsel. Er leeft bij gemeenten nog onduidelijkheid over de nieuwe wetgeving en ook over de vraag wanneer de landelijke voorziening van het DSO klaar is. Gemeenten geven aan zorgen te hebben over het moment waarop ze kunnen aansluiten met hulp van hun leverancier en of er dan nog voldoende tijd over is om te oefenen, processen in te regelen en medewerkers in te werken.

Uitvraag tijdens corona en uitstel inwerkingtreding

De uitvraag van de monitor heeft plaatsgevonden in een onzekere periode, aan de start van de corona-uitbraak. Halverwege de periode dat de monitor werd uitgevraagd is het uitstel van de Omgevingswet bekend gemaakt. Deze onzekere periode leidt ertoe dat veel gemeenten aangeven extra tijd nodig te hebben om tijdig klaar te zijn. Want naast het opvangen van de vertraging door de pandemie, ligt de urgentie bij gemeenten nu eerst en vooral bij het invulling geven aan de extra werkzaamheden die als gevolg van de pandemie bij hen terecht zijn gekomen. Vanuit de VNG hebben we ons daarom ingezet voor een nieuwe inwerkingtredingsdatum die hier rekening mee houdt.

Participatie

Participatie is een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet en een prioriteit van gemeenten bij de implementatie van de wet. Dat is opnieuw gebleken uit de recent uitgevoerde monitor. De wettelijke kaders en de invulling van participatie zijn in beweging en worden uitgewerkt, denk daarbij aan de uitvoering van de motie Nooren (motie Eerste Kamer over verplichte opstelling van participatiebeleid). Ook in andere wetgeving en op andere beleidsterreinen staat participatie centraal. In de Wet versterking participatie op decentraal niveau wordt geregeld dat onder meer gemeenten inwoners in staat stellen te participeren bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid.

In de afgelopen jaren is er al veel ontwikkeld op het gebied van participatie, waaronder handreikingen, wegwijzers en praatplaten. In de komende maanden gaat de VNG regelgeving, instrumenten en voorbeelden met betrekking tot participatie bundelen en inzichtelijk maken. Het ondersteuningsaanbod voor gemeenten wordt waar nodig uitgebouwd.

Raad

Ook dit jaar blijven we onverminderd gemeenteraden ondersteunen bij de invoering van de Omgevingswet. Dat doen we door het geven van presentaties over de rol van de raad en door workshops over invoeringsstrategieën. Begin dit jaar is een serie podcasts gestart waarin dieper wordt ingegaan op onderwerpen die de raad raken, zoals de omgevingsvisie, het omgevingsplan, de commissie omgevingskwaliteit en het DSO. U vindt de serie podcasts [hier](#).

Daarnaast proberen we raden te inspireren met voorbeelden van andere gemeenten of aan het denken te zetten onder meer met artikelen en [blogs](#).

Toolkit Communicatie Omgevingswet

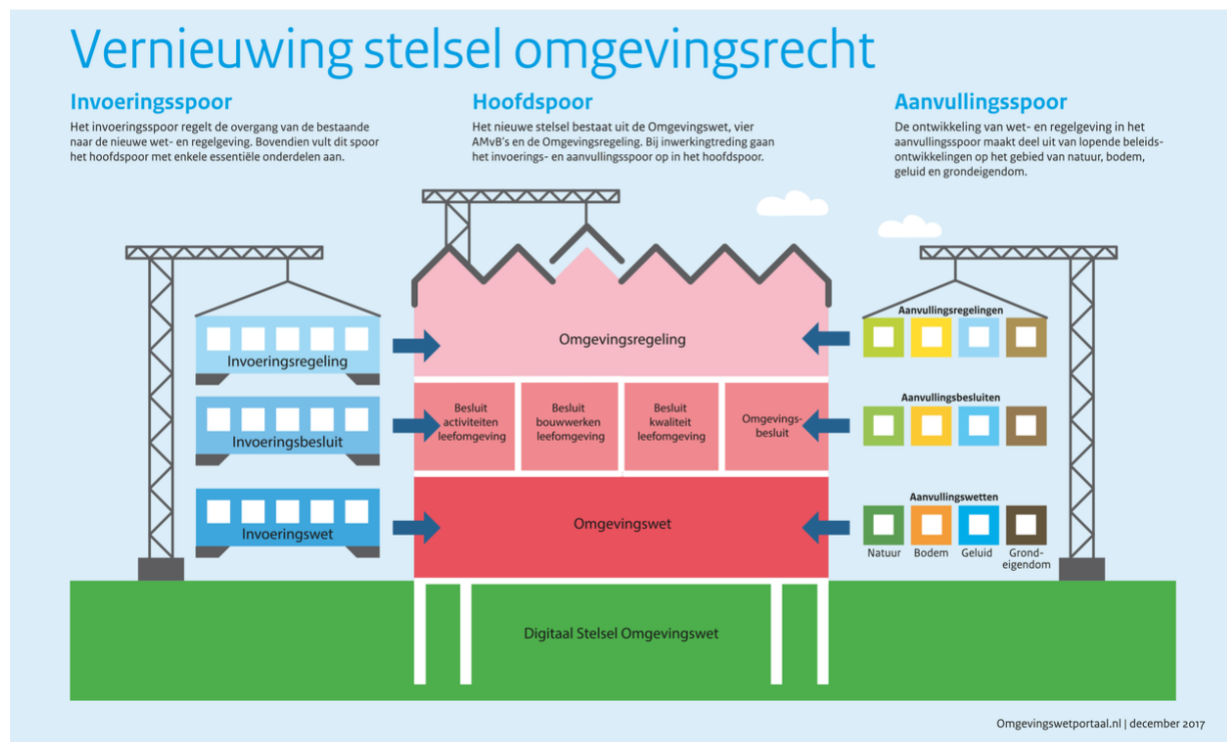
Gemeenten hebben als taak om hun inwoners en bedrijven te informeren over de Omgevingswet. Het programma Aan de slag ontwikkelt in samenwerking met onder andere de VNG hiervoor een toolkit. In deze online omgeving komt een grote diversiteit aan communicatiemiddelen te staan, die gemeenten naar eigen behoefte kunnen gebruiken. De middelen kunnen (gedeeltelijk) worden voorzien van het eigen logo. Voorbeelden van middelen zijn: basisteksten, folders, infographics en filmpjes. De toolkit is na deze zomer beschikbaar en wordt in de periode daarna steeds verder gevuld. De invulling van de toolkit komt mede tot stand door de inbreng van gemeentelijke communicatieadviseurs.

3. Wetgevingsproces

Het wetgevingsproces bevindt zich inmiddels in een afrondende fase, zowel in de Tweede als in de Eerste Kamer.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Het grootste deel van het wetgevingstraject is begin dit jaar afgerond met de behandeling van de Invoeringswet en het Invoeringsbesluit. Een aantal onderdelen van het Aanvullingsspoor is nog in behandeling bij de Eerste Kamer of liggen voor advies bij de Raad van State. Voordat de wet in werking kan treden, stuurt de Minister een Koninklijk Besluit ter goedkeuring naar de beide Kamers. Dat is voorzien voor dit najaar.

Invoeringsspoor

De Invoeringswet en het Invoeringsbesluit zijn dit voorjaar behandeld en vastgesteld. Het Invoeringsbesluit ligt voor advies bij de Raad van State en wordt terugverwacht rond het moment waarop deze brief wordt uitgebracht. Het Invoeringsbesluit wordt pas openbaar met de publicatie in het Staatsblad.

Aanvullingsspoor

Aanvullingsbesluit geluid, bodem en grondeigendom

De aanvullingsbesluiten geluid, bodem en grondeigendom liggen voor advies bij de Raad van State en worden in september 2020 verwacht.

Aanvullingswet en aanvullingsbesluit natuur

Zowel de Aanvullingswet natuur als het Aanvullingsbesluit natuur zijn op 30 juni jl. behandeld in de Eerste Kamer. Daarna gaat het voor advies naar de Raad van State.

Consulatie Aanvullingsregeling geluid

De Aanvullingsregeling geluid ligt tot 20 juli (2020) ter consultatie. Deze ontwerpregeling is een uitwerking van het Aanvullingsbesluit geluid. Met de ontwerpregeling worden onder meer de rekenregels voor geluid van wegen, spoorwegen en industrieterreinen geïntegreerd in het stelsel van de Omgevingswet.

Consulatie besluit aanwijzing categorieën ontwikkelingen afdwingbare financiële bijdragen

Gemeenten kunnen als gevolg van de Aanvullingswet grondeigendom Omgevingswet een financiële bijdrage opleggen aan burgers en bedrijven die een bouwactiviteit verrichten waarvoor de overheid ook al verplicht kosten verhaalt. Het besluit aanwijzing categorieën ontwikkeling afdwingbare financiële bijdragen bepaalt voor welke categorieën ontwikkelingen ter verbetering van de fysieke leefomgeving dit nieuwe instrument kan worden ingezet. Het opleggen van financiële bijdragen leidt op winstgevende locaties tot extra opbrengsten voor de gemeente en extra lasten voor de initiatiefnemer. Op dit besluit loopt een consultatie tot 7 juli (2020).

4. Kerninstrumenten

Omgevingsvisie

Nationale Omgevingsvisie

De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) wordt naar verwachting in het najaar vastgesteld. In het besef dat 'niet alles kan en niet alles kan overal' wil het Rijk 'meer richting geven op grote opgaven en regie op goed samenspel'. Dit krijgt zijn uitwerking in de bijhorende Uitvoeringsagenda NOVI. Hierin staat hoe het Rijk dit wil doen samen met de waterschappen, provincies en gemeenten. Aanvullend hierop stellen IPO, UvW en VNG met BZK samenwerkingsafspraken op. De kern hiervan is dat overheden elkaar in staat stellen om integraal en gebiedsgericht de opgaven aan te pakken, in samenspraak met de partners in de samenleving. Hierbij hoort een set van spelregels, die helpen bij samenwerken tussen verschillende overheidslagen. De Uitvoeringsagenda wordt net na de zomer naar de Tweede Kamer gestuurd.

Praktijkproef Omgevingsvisie – Integraal afwegingskader (MER en Global Goals)

Een goede omgevingsvisie staat of valt met het maken van keuzes die goed te motiveren zijn en met het afwegen van alle betrokken belangen. De spanning tussen verschillende maatschappelijke vraagstukken vraagt om daadkrachtige keuzes in de visie. De VNG heeft praktijkproeven gedaan op basis van twee bestaande afwegingskaders: de Sustainable Development Goals (“Global Goals”) van de VN en de milieueffectrapportage (m.e.r.). Naar aanleiding van deze praktijkproef is een [handreiking](#) opgesteld.

Omgevingsplan

Het is van belang om te starten met het voorbereiden van het omgevingsplan en om te gaan oefenen. De VNG ontwikkelt een aantal tools om gemeenten hierin te ondersteunen.

Casco voor het omgevingsplan

Begin dit jaar is een [gewijzigde versie van het casco omgevingsplan](#) beschikbaar gekomen. In deze versie zijn nieuwe inzichten ten aanzien van de digitaliseringsstandaard verwerkt. Het casco is een voorbeeldstructuur voor de juridische regels in het omgevingsplan en laat zien op welke wijze een omgevingsplan opgebouwd kan worden.

Staalkaarten

De gebiedsgerichte [staalkaart ‘Bestaande woonwijk’](#) is beschikbaar. Deze staalkaart geeft voorbeeldregels over de bestaande woonwijk die in het omgevingsplan kunnen worden opgenomen. De staalkaart is toegelicht in een [webinar](#).

Ontwerp vragen

Eind vorig jaar heeft de VNG de [online tool ontwerp vragen](#) omgevingsplan ontwikkeld. Hiermee wordt de gebruiker stap voor stap meegenomen in een aantal keuzes. Aan het einde van elke stap ziet de gebruiker of er een regel gesteld moet worden in het omgevingsplan of niet. Als er een regel gesteld kan worden, worden ook voorbeeldregels gegeven. De online tool wordt krijgt deze zomer een update en wordt voorzien van een uitgebreide handleiding.

Bruidsschat

Om meer inzicht te geven in de bruidsschat is een [factsheet Bruidsschat](#) opgesteld. Daarin wordt omschreven welke aandachtspunten er zijn, welke keuzes gemaakt kunnen worden het hoe gemeenten om kunnen gaan met lokaal maatwerk.

Leergang Omgevingsplan

In het eerste kwartaal heeft de VNG voor de tweede keer een succesvolle [leergang ‘Het maken van een omgevingsplan’](#) georganiseerd. Dit najaar worden gaan er nog twee leergangen starten, in september en december.

Webinars omgevingsplan

Naast het eerdergenoemde webinar ‘Staalkaart bestaande woonwijk’ heeft de VNG de afgelopen maanden een aantal zeer goed bekeken webinars gehouden.

Deze webinars zijn nog steeds online beschikbaar:

- [Webinar 'Ontwerp vragen en staalkaarten omgevingsplan'](#)
- [Webinar 'Overgangsfase omgevingsplan'](#)
- [Webinar 'Verordeningen in het omgevingsplan'](#)

5. Dienstverlening, vergunningen en processen

De VNG ondersteunt gemeenten en omgevingsdiensten (OD's) bij het realiseren van het minimumniveau voor inwerkingtreding. Bij de inwerkingtreding van de wet moeten gemeenten en OD's vergunningen en meldingen kunnen ontvangen, behandelen, beoordelen en zich bewust zijn van gevolgen en noodzakelijke acties voor toezicht en handhaving.

Train de trainer en gezamenlijke agenda met OD.nl

In het eerste kwartaal heeft de VNG samen met OD.nl een train de trainer ontwikkeld over milieubelastende activiteiten. Deze training richt zich op medewerkers van OD's. Ook is met medewerkers van OD.nl een gezamenlijke agenda ontwikkeld voor de implementatie van de Omgevingswet.

Oefenaanpak VTH

De komende tijd ontwikkelt de VNG samen met het programma Aan de slag een oefenaanpak voor VTH. Aan de hand van een aantal casussen kunnen gemeenten gaan oefenen.

Algemene ondersteuning VTH en ondersteuning in de regio

In de afgelopen periode heeft de VNG een aantal succesvolle webinars georganiseerd. Er is een webinar gegeven over het [algemene VTH proces](#) met voorbeelden en tips die gemeenten helpen bij het maken van keuzes in het VTH-proces. En er is een webinar gegeven dat meer specifiek ingaat op het [toezicht en handavingsproces](#). Daarnaast biedt de VNG via de [regionale implementatiecoaches Omgevingswet](#) (RIO's) ondersteuning op het gebied van VTH in de regio. Op verzoek van de regio verzorgen we vragenuren of behandelen we een regionale casus.

Werkende processen en competentieprofielen

De Omgevingswet heeft een impact op de [gemeentelijke processen](#). Het instrumentarium moet op orde worden gebracht en daarbij moeten ook passende organisatorische veranderingen worden doorgevoerd. De komst van de Omgevingswet heeft impact op de manier waarop het werk binnen gemeenten wordt uitgevoerd en georganiseerd. Daartoe heeft de VNG een vijftal veel voorkomende werkprocessen uitgewerkt in [werkende processen](#), waarin de impact van de Omgevingswet op alle aspecten van het werkproces inzichtelijk worden.

Om HR-adviseurs te ondersteunen, heeft de VNG competentieprofielen opgesteld. Bij de werkende processen zijn de eerste versies van deze profielen opgenomen. De competentieprofielen zijn proces-specifiek en per proces zijn er drie profielen uitgewerkt. U vindt de competentieprofielen [hier](#). De processen waar de competentieprofielen aan zijn toegevoegd, zijn: verkennen en begeleiden initiatief, behandelen vergunningaanvraag, toezicht en handhaving en wijzigen omgevingsplan. Daarnaast is er een werkend proces rondom het beleidsproces ontwikkeld.

Dit voorjaar heeft de VNG een webinar verzorgd over het [toepassen van werkende processen](#).

Dienstverlening

Eén van de verbeterdoelen van de Omgevingswet is om inwoners en ondernemers met een initiatief sneller en beter van dienst zijn. Dit brengt een groot aantal veranderingen met zich mee voor de gemeentelijke organisatie.

Toolkit Invoering Dienstverlening

In 2019 heeft de VNG de [toolkit Invoering Dienstverlening](#) ontwikkeld. In deze gereedschapskist zitten alle instrumenten en beschrijvingen van innovaties voor een betere dienstverlening. Het onderdeel 'omgevingstafel' wordt op dit moment in samenwerking met de regionale implementatiecoaches Omgevingswet uitgerold. Dat gebeurt in interbestuurlijk verband. Over dit onderwerp heeft de VNG in het voorjaar ook een [webinar](#) georganiseerd.

Webinar continueren Dienstverlening

Toepasbare regels stellen gemeenten in staat om inwoners en bedrijven te voorzien van lokale informatie over welke specifieke regels er voor het grondgebied gelden. Over de rol die toepasbare regels spelen in de gemeentelijke dienstverlening heeft de VNG dit voorjaar een [webinar](#) verzorgd.

6. Toepasbare regels

Ondersteuning in de regio en webinars

De afgelopen maanden heeft de VNG in verschillende regio's sessies over toepasbare regels verzorgd, ook in de vorm van vragenuurtjes. Daarnaast heeft er een webinar '[Voorbeeldregels VNG in het digitaal stelsel Omgevingswet \(DSO\)](#)' plaatsgevonden. Dit soort ondersteuning blijven we ook de komende periode bieden. Voor ondersteuning in de regio kunt u contact opnemen met uw [regionale implementatiecoach Omgevingswet \(RIO\)](#). Daarnaast kunnen gemeenten online vragen stellen tijdens het [vragenuurtje software requirements](#) toepasbare regels.

Opgeleverde toepasbare regels

Er zijn voorbeeld toepasbare regels opgeleverd bij de [gedigitaliseerde staalkaart 'Integratie Verordeningen'](#). Ook in de komende tijd blijft de VNG toepasbare regels voor gedigitaliseerde staalkaarten ontwikkelen.

Klankbordgroep Toepasbare regels

De VNG heeft een klankbordgroep Toepasbare regels opgezet waarin 24 gemeenten zijn vertegenwoordigd. Deze klankbordgroep test de door het Rijk ontwikkelde toepasbare regels. De eerste drie testronden hebben plaatsgevonden. De uitkomsten van de testen zijn zeer nuttig bij het verbeteren van de bruikbaarheid van het DSO. De klankbordgroep blijft de komende tijd actief.

7. Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)

Het uitstel van de Omgevingswet geeft overheden meer tijd om zich voor te bereiden op de wet en te oefenen met het DSO. Voor het aansluiten van software op het DSO verandert er niets. 2020 blijft het jaar om uw vergunningensysteem, regelbeheersysteem en plansysteem aan te sluiten. Het extra jaar kunnen gemeenten gebruiken waarvoor 2021 bedoeld is: oefenen met plannen en verordeningen publiceren, toepasbare regels registreren en vergunningaanvragen ontvangen en behandelen.

Ontwikkelingen DSO-Landelijke Voorziening (DSO-LV) sinds december 2019:

- Koppelingen DSO-LV
 - Inmiddels is aansluiten op Aanvragen en meldingen (via STAM) in volle gang. Dit onderdeel van het DSO-LV is klaar en wordt doorontwikkeld.
 - Aansluiten op het koppelvlak Register Toepasbare Regels (via STTR) is onlangs gestart. Ook dit onderdeel van het DSO-LV is klaar en wordt doorontwikkeld.
 - In mei 2020 is versie 1.0 van de standaard en toepassingsprofielen voor officiële publicaties (STOP/TPOD) opgeleverd. Overheden publiceren hun omgevingswetbesluiten zoals omgevingsplannen, omgevingsvisies en verordeningen via deze standaard zodra de Omgevingswet in werking is getreden.
- In juni 2020 is het [casco verwerving Omgevingswetsoftware](#) opgeleverd. Het casco helpt gemeenten bij het formuleren van kwalitatief goede en reële verwervingsvragen rondom Omgevingswetsoftware.
- In [januari](#) en in [juni](#) 2020 hebben gemeenten en leveranciers een brief ontvangen over het aansluiten van hun software op het digitaal stelsel Omgevingswet. Deze aansluiting vraagt planning en afstemming met overheidsorganisaties, leveranciers, eventuele samenwerkingspartners én DSO-beheer van het programma Aan de slag met de Omgevingswet. Gemeenten is gevraagd om de aansluiting in te plannen bij DSO-beheer. Elke gemeente kan de status van het aansluiten inzien en actualiseren in een eigen online dossier.
- De Implementatiedag DSO die gepland was in maart 2020 is vervangen door webinars over [toepasbare regels](#), het [VTH proces](#), de [omgevingstafel](#), het [verwerven van Omgevingswetsoftware](#), [Werkende processen](#) en [Continueren dienstverleningsniveau met toepasbare regels](#). Deze webinars zijn op de website van VNG terug te zien.
- In maart is gestart met de marktverkenning dienstenleveranciers. Hiermee maakt VNG het aanbod van beschikbare dienstverlening voor ondersteuning bij de implementatie van de Omgevingswet inzichtelijk en toegankelijk. Dienstverleners kunnen tot en met 31 december 2020 reageren. De [resultaten van de marktverkenning zijn online beschikbaar](#) en deze worden continu geactualiseerd met nieuwe inzendingen van nieuwe en bestaande leveranciers.
- Aansluiten op de LVBB (Landelijke Voorziening Bekendmaken en Beschikbaar stellen) via STOP kan vanaf augustus van dit jaar. Dan zal de 1.0 versie van de standaard zijn ingebouwd en kan plansoftware worden aangesloten.
- Onderdeel van de implementatie van de Omgevingswet is oefenen met het digitaal stelsel Omgevingswet. Hiervoor hebben gemeenten goed werkende en geïmplementeerde software nodig. De VNG ontvangt berichten dat dit niet altijd soepel verloopt. Daarom gaan wij graag met gemeenten in gesprek over onder andere planning, implementatie van de Omgevingswetsoftware en samenwerking met leveranciers. Dat doen we op [VNG Fora](#) (groep Omgevingswet software).

8. Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

Met het uitstel van de Omgevingswet is ook de inwerkingtreding van de [Wet kwaliteitsborging voor het bouwen](#) (Wkb) uitgesteld naar 1 januari 2022. De Wkb heeft als doel de bouw kwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers.

Onlangs heeft de VNG een [brief](#) gestuurd naar de commissieleden Binnenlandse Zaken van de Tweede en de Eerste Kamer met de vraag om aanpassing van het ontwerpbesluit Wkb. De VNG heeft het ontwerpbesluit Wkb en de toelichting beoordeeld op onder meer het proces en de uitvoerbaarheid en is niet tot een positief oordeel gekomen. De VNG maakt zich zorgen over de uitvoerbaarheid en de financiële impact van de wet.

Meer informatie over de Wkb vindt u ook in een [ledenbrief](#) die begin april is verstuurd.